

העור והרוטב

פרק תשיעי

חוליון

קבט ע"א

ועל כך קשה לי, כיצד נטמא הבשר באבר זה, והרי מקום מגעו טרם חיתוכו, נסתר, וטומאת בית הסתרים היא, וכלל הוא שטומאת בית הסתרים לא מטמא! אמר ליה [לן] ר' זירא לר' אסי: אף לדידי קשיא [לִי עצמי היה קשה] לי כך, ושאלתיה [ושאלתי אותה] לר' אבא בר ממל, ואמר לי בתשובה כי הא

[וזן הברייתא כשיטת מני מני היא?]

כשיטת ר' מאיר היא, שאמר כי טומאת בית הסתרים מטמא. אמר ליה [לן] ר' אסי לר' זירא: ולא זימנין סגיאיין [והאם לא פעמים רבים] אמרה ר' אבא בר ממל את תירוצו זה קמאי [292]. ואמרי ליה [ואמרתו לן] שאין זה מתרץ את דברי הברייתא, שהרי שני ליה [שונה לן] הדין בטומאת בית הסתרים לר' מאיר בין טומאה דבעיא [שצריכה] הכשר כדי שתחול, וכגון במקרה שבברייתא, שבשעה שחתך את הבשר מן האבר, עדיין לא הוכשר הבשר. ובין טומאה דלא בעיא [שאינה צריכה] הכשר. אמר רבא בתמיהה על דברי ר' אסי: ומאי קושיא [ומה שאלה] היא זו? דלמא [שמא] אף בברייתא זו מדובר בשהוכשר הבשר לפני שנחתך האבר? אמר ליה [לן] רבה בר רב חנן לרבא בדחיית דבריו: למה לי הכשר להשרי הזה שנחתך מן האבר מן החי, והרי הבשר הזה בשעה שהיה מחובר לאבר, היה מטמא טומאה חמורה מתוקף היותו באותו זמן אגב [אצל] אביו (כלומר, אבר מן החי, שהבשר היה חלק ממנו, ולאחר מכן פרש מאתו). ובאותה עת היתה זו טומאה חמורה כטומאת נבילה (המטמאת אדם וכלים). ודין הוא בהלכות טומאה כי כל שסופו לטמא טומאה חמורה, הריהו מטמא עתה טומאה קלה (כטומאת אוכלים) אף בלא שהוכשר בנתנית משקה עליו! אמר ליה [לן] רבא לרבה בר חנן: לא נאמר הכלל הזה אלא כאשר הטומאה החמורה והטומאה הקלה שתיהן מטמאות כ"אוכל". ואולם לפנינו מדובר כששימש הבשר את האבר רק על מנת שיוכל האבר להיקרא "אבר מן החי" (שהרי אין אבר נקרא כן אלא אם כן יש בו בשר גידים ועצמות), ונמצא איפוא כי הבשר כמעשה עץ שימש את האבר, ולא כ"אוכל". ובמקרה שכזה אין אנו אומרים שזוקק הבשר להכשר כדי שתחול עליו טומאת אוכלים.

למעלה הובאה קביעתו של רבא שכל דבר מאכל ששימש כ"מעשה עץ" את הטומאה החמורה, נוקק להכשר שיקבל טומאה קלה. ומביאים עוד עניינים המוסברים על ידי קביעה זו. שכן אמר אביי: הרי אמרו חכמים בברייתא כי כופת (גוש) של שאור שהתקשה ועמד ויחדה (הועיד אותה) לצורך ישיבה עליה — בכך בטלה מלהיחשב עוד כ"חמץ" האסור בימי הפסח, ומותר לקיימה בתוך הבית. ששוב אין זה "אוכל" אלא כלי מושב. אכן מעתה שנחשב גוש השאור ככלי מושב, יש בו דין טומאת מדרס (שאם ישב עליו הזב — נטמא בכך). ואולם טומאתה זו היא לאו דאורייתא [אינה מן התורה], אלא מדברי חכמים. ומנמק אביי את דבריו: דאי סלקא דעתך דאורייתא [שאם נוולה על דעתך לומר שטומאה זו היא מן התורה]. מעתה מצינו [מוצאים אנו] לאוכלין שיש אופן שבו הם מטמאין טומאה חמורה (כאב הטומאה), והרי אמרו חכמים כי לא נאמר דין הכשר אלא בדברי אוכל, ומשום שהאוכל לעולם אינו בא לכלל טומאה חמורה. ומעתה נמצא שגם אוכל (שחישב עליו לישיבה) בא לדיי טומאה חמורה. לכך צריך לומר שטומאה זו היא מדברי חכמים, ולא מדין תורה. ואולם עתה, עם קביעתו של רבא, יש לדחות את דברי אביי: אכן טומאת גוש השאור שיוחד לישיבה היא מן התורה, ואולם כששימש גוש השאור הזה כדי לקבל טומאת מדרס מן התורה — לא כ"אוכל" שימש, אלא כמעשה עץ הוא שימש, לצורך הישיבה עליו.

עץ בעלמא. ואם תאמר: אף על גב דמעשה עץ שימש, ליטמא. דנגמר מזרעים שאין חמורה על ידי שמוש עץ, כדאמר בסמוך "כופת שאור טומאתה לאו דאורייתא — תימה: דאי לאו היתו באותו זמן אגב [אצל] אביו (כלומר, אבר מן החי, שהבשר היה חלק ממנו, ולאחר מכן פרש מאתו). ובאותה עת היתה זו טומאה חמורה כטומאת נבילה (המטמאת אדם וכלים). ודין הוא בהלכות טומאה כי כל שסופו לטמא טומאה חמורה, הריהו מטמא עתה טומאה קלה (כטומאת אוכלים) אף בלא שהוכשר בנתנית משקה עליו! אמר ליה [לן] רבא לרבה בר חנן: לא נאמר הכלל הזה אלא כאשר הטומאה החמורה והטומאה הקלה שתיהן מטמאות כ"אוכל". ואולם לפנינו מדובר כששימש הבשר את האבר רק על מנת שיוכל האבר להיקרא "אבר מן החי" (שהרי אין אבר נקרא כן אלא אם כן יש בו בשר גידים ועצמות), ונמצא איפוא כי הבשר כמעשה עץ שימש את האבר, ולא כ"אוכל". ובמקרה שכזה אין אנו אומרים שזוקק הבשר להכשר כדי שתחול עליו טומאת אוכלים.

עץ בעלמא. ואם תאמר: אף על גב דמעשה עץ שימש, ליטמא. דנגמר מזרעים שאין חמורה על ידי שמוש עץ, כדאמר בסמוך "כופת שאור טומאתה לאו דאורייתא — תימה: דאי לאו

עיונים

וטומאת בית הסתרים לא מטמא הלכה היא (כמבואר בסוגיה במסכת נדה מב,א, וכנפסק ברמב"ם הלכות טומאת מת פ"א הי' והי"ח. וכן בהלכות כלים פכ"ג הי"ט) שאין טומאת בית הסתרים (הם המקומות הנסתרים, שאינם נראים לעין, שמכוסים הם) באדם ובאוכל, בכלים ובבגדים, מטמאת. ועוד אמרו שבכל הטומאות נאמר לשון נגיעה, ולשון זו אמורה דווקא בדבר הניתן לנגיעה, והוא הדבר הגלוי (תוס' נדה מג,א).

אכן לא נאמרו הדברים אלא בטומאת מגע, ואולם כטומאת משא, טומאת בית הסתרים מטמאת (נדה מב,ב). ומשום כך כל הנושא טומאה המטמאת במשא ואתה טומאה אינה גלויה, שהיא בבית הסתרים, הריהו נטמא בכך. שאמנם נגיעה אינה נחשבת אלא בנגיעה בדבר הגלוי, ואולם נשיאה הינה אף בדבר שאינו גלוי (אנצק"ת).

הא מני ר' מאיר היא דאמר טומאת בית הסתרים מטמא כתב רש"י שכן עולה מדברי ר' מאיר במשנה (לעיל עב,א) בדינה של בהמה המקשה ללדת, והוציא העובר שבמיעיה את ידו וחתכה הרועה, ואחר כך שחט את אמו. למרות שהאבר שנחתך הוא אבר מן החי, שמטמא — הבשר של העובר כולו שנגע ביד הריהו טהור, מפני שבעל חיים אינו מקבל טומאה בחייו. ואולם אם שחט את האם, ואחר כך חתך את היד של העובר — הבשר של העובר כולו נחשב לו כ"מגע נבילה", שדינו כדין בשר שנגע בנבילה.

ופירש רש"י שם שיד זו שהוציא העובר, נחשבת כאבר (שנחתך) מן החי, שכמבואר מטמא כנבילה, במגע ובמשא. ונמצא שבשר העובר שנגע בו הוא ראשון לטומאה, כדין בשר שנגע בנבילה, אף שאין מדובר בנבילה ממש. והביא רש"י אפשרות אחרת, שהכוונה היא לנבילה ממש. ומדובר בעובר שהוציא את ידו קודם ששחטו את האם, ונמצא (כך גרסו אחרונים) במיעיה. שאף שהעובר עצמו הותר בשחיטת האם, כחלק מגופה, וגם נטהר מטומאת נבילה, מכל מקום היד שהוציא לא הותרה בשחיטתה, ויש לה איפוא. דין נבילה, ולבשר העובר הנוגע בה — דין מגע נבילה. והעירו המפרשים כי פירושים אלה תלויים במחלוקת אמוראים (לעיל עה,א) בפירוש אותה משנה (רע"א, הגהות מהר"ב רנשבורג). והעירו עוד בתוס' (לעיל עב,א ד"ה וחכמים) כי לפי הסבר סוגיית הגמרא שם, טעמו של ר' מאיר שיד זו שהוציא העובר נחשבת אבר מן החי (או נבילה), הוא מפני שהוא סבור ש"שחיטה עושה ניפול" — ששחיטת האם

מסורת הש"ס
א. חוליון עג.ב. נדה מב,ב.
מב.ב.
ב. פסחים מה.ב. ירושלמי פסחים פ"ב ח"ב.

גרסות

רבה בר רב חנן בכת"מ:
רב חנן בר רבא ויש בכת"י:
רבא בר ר' חנן.

למה לי הכשר יש בכת"י:
הכשר למה לי.

חמורה אגב אביו בכת"מ:
חמורה אגב אמו.

אמר אביי הרי אמרו יש בכת"י:
כופת ע"ז בכלים סימן
אמר אביי הרי אמרו.

כופת יש בכת"י ובדפו"י:
כיפת.

אישים

ר' אבא בר ממל בן הדור השני־שלישי לאמוראי ארץ ישראל. יש הסבורים כי הוא קרוי "בר ממל" לא על שם אביו אלא על שם המקום "ממלא" שבמערב בקעת גינזור.

ר' אבא בר ממל נשא ונתן עם תלמידי ר' יוחנן, כגון ר' אלעזר (שאף קרא לו "רבי"), ר' אמני ועוד. ואולם, איננו מוצאים אותו כתלמיד ר' יוחנן. כנראה שלמד תורה בקיסריה אצל ר' אושיא הגדול, רבו של ר' יוחנן. כן הוא מביא שמועות בשם רב.

שמועות בשם ר' אבא בר ממל מצויות לרוב בפי אמוראי ארץ ישראל שלאחריו. לא ידוע לנו כמעט דבר על חייו הפרטיים ועל משפחתו, אלא שהיה לו בן אחד לפחות בשם ר' אחא.

וטומאת בית הסתרים היא — היאך קבל טומאה צממוצר? והלא מגעו צמטר, וקיימא לן צנדה (מ"ג), מקרא דטומאת בית הסתרים לא מטמיא. רבי מאיר היא — צ"צהמה המקשה" (חולין ע"ג,א): הוליא עובר את ידו, ושחט את אמו, ואחר כך חתכו, צטר העוצר מגע נבילה שקבל טומאה מאצב היואל שיהי מחוצר לו, והוא מטמא כאצב מן החי. אמר ליה — רבי אסי לרבי זירא: צהא דרבי אצב צר ממל לא איכפת לי, דהא זימנין סגיאיין אמרה להאי טעמא קמאי, ואמרי ליה אצא. שני ליה לרבי מאיר בין טומאה דבעיא הכשר כו' — היא ד"צהמה המקשה" — הוכשר העוצר בשחיטת אמו, ועדיין האצב הטמא מחוצר צו וטמאו. אצל משנתנו תנן "הצטר לריך הכשר", וכיון לריך הכשר — לא הוכשר קודם חמיכה, והיאך מקבל טומאה מאצבו? בשהוכשר — קודם חמיכה קמני הך צרייתא דטמאה. הרי מטמא טומאה חמורה אגב אביו — צעדו מחוצר צאצב היה אצ טומאה לטמא אדם וכלים, ותנא דבי רבי ישמעאל לעיל צפירקין (קכ"ח): מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה — לריך הכשר, אף כל שאין סופו לטמא טומאה חמורה — לריך הכשר. אצל מי שסופו לטמא טומאה חמורה, כגון נבלת עוף טהור — לא. וכל שכן, זה שכבר טימא. כששימש — אותו שמוש טומאה חמורה — לאו צמורת אוכל שמשה, שאין האצב מטמא כלום על ידי אוחו צטר. אלא צמורת עץ שימש — שנחשב וזמנה עס הגידין והענמות ליעשות אצב, והן כעץ. והשפא חתעניד ליה אוכל, ופיניס חשבות צאו לכאן. ולא דמי לנבלת עוף טהור שהיא מטמאה אדם על ידי אכילה. הרי אמרו — צפסחים צ"אלו עוצרין" (מ"ג,ב). כופת שאור — מוטי"ל צלע". שיחדה לישיבה בטלה — ממורת חמץ, ואינו עובר עליו צפסח משום "שאור לא ימלא צמחים" — אלמא, לאו אוכל הוא, ונעשית כלי, ומטמאה מושב הזב. שהרי אין אומרין לו "עמוד ונעשה מלאכתנו", שהרי יחדה לכן. אומר אני דטומאה שאנו מטמאין אותו משום מושב הזב — לאו דאורייתא אלא דרצנן היא, דלמור רצנן: צטלה ונעשת כלי. דאי סלקא דעתך דאורייתא — אם כן מצינו אוכלין שסופן לטמא טומאה חמורה, מאחר שידו למורת אוכלים. ואנן אמרינן: מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה כו'. ומשני: לעולם טומאתא דאורייתא. ודקאמר: מצינו לאוכלים שמתמאים כו' — כששימש אותו שמוש טומאה חמורה. לאו צמורת אוכל שימשה, אלא "מעשה עץ שימש" — על ידי מעשה עץ הוא עושה אותה, שצטל ממורת אוכל ונעשה עץ.

תוספות

וטומאת בית הסתרים לא מטמא — פירושה בפרק "בהמה המקשה" (לעיל עב,ב דבור המתחיל "בשעתי").
ולא שני ליה לרבי מאיר בין טומאה דבעי הכשר כו' — הלשון אין מיושב, דלא הוה ליה למימר טפי אלא "הכא לא הוכשר".
למה לי הכשר והא מטמא טומאה חמורה אגב אביו — תימה: אמאי לא פריך, למה ליה לאוקומיה כרבי מאיר, הא מטמא טומאה חמורה אגב אביו, ואין צריך לא הכשר מים ולא הכשר שרץ, כדאמר פרק "בא סימן" (נדה נב,)?
כשימש מעשה עץ שימש — פירוש: מאותו שם שהיה מטמא טומאה חמורה. דהיינו, משום אבר מן החי, עתה אין אבר מן החי — שאין בו אלא בשר, ואין קרוי אבר. ולא דמי לנבלת עוף טהור ופרים הנשרפים — שכשטימא, טומאה חמורה היא, משום שורף פרים, והשתא נמי הם פרים. והכי פירוש: "כששימש מעשה עץ שימש" — לא מתורת אוכל כמו שהוא עתה, אלא מתורת סופן לטמא טומאה חמורה בשום ענין! ויש לומר: דזרעים נמי סופן לטמא טומאה שיחדה לישב עליה — בטלה, ומטמאה טומאת מדרס".
מדאורייתא בטלה, אמאי מותר להניחה בביתו?

הערות

גורמת לאבר להיחשב כנפול קודם השחיטה. ולפי זה נמצא כי כל עוד לא נשחטה האם, אין האבר נחשב כנפול, ואינו מטמא את הנוגע בו.

למה לי הכשר הרי מטמא טומאה חמורה אגב אביו כתב רש"י: שהרי בעודו מחובר באבר היתה טומאתו טומאה חמורה (כאב הטומאה, המטמא אדם וכלים), וכבר למדנו (לעיל קכא,א):

מה זרעים הם דבר שאין סופו לקבל טומאה חמורה, והם הצריכים הכשר. אף כל דבר מאכל שאין סופו לקבל טומאה חמורה, הוא הצריך הכשר, יצא מכלל זה הדבר שסופו לקבל טומאה חמורה (כטומאת הנבילה), שאינו צריך הכשר. ופירש רש"י שם כי הזרעים לעולם אין נעשים אב הטומאה, ואפילו אם נגעו במת עצמו (שהוא אבי אבות הטומאה), אין נעשים אב הטומאה

לטמא אדם וכלים. שהרי מקור הדין שהנוגע במת הריהו מטמא אדם נלמד מן הכתוב "וכל אשר יגע בו הטמא יטמא" (במדבר יט, כב), ונאמר בכתוב זה עוד כי "הנפש הנוגעת תטמא עד הערב", והרי זה מורה שנאמרו הדברים דווקא במי שיש לו טהרה בהזאה ובטבילה. ולהוציא את האוכלים והמשקים וכלי החרס, שאין להם טהרה במקוה, שאין הם נעשים אב הטומאה.

כופת שאור שיחדה לישיבה בטלה שבטלה מתורת חמץ, ומעתה שוב אין היא בכלל איסור "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם" (שמות יב, יט). שכן לאחר שיעודה כופת השאור לשמש כמושב, שוב אין היא מוגדרת כ"אוכל" (רש"י).

שאור הראויה לאכילה. שהגם שהיא ניתנת לאכילה כפי שהיא, מכל מקום כיון שהיא מתקיימת בבית לא לצורך אכילה אלא לצורך אחז, הריהו בטלה מכלל "אוכל" (תוס' פסחים

מה,ב ד"ה כופת). ועוד כתבו כי יחוד זה לאכילה אין די לו במחשבה בלבד, אלא צריך שיעשה שינוי מעשה כלשהו בכופת השאור. שכן שנו במסכת כלים (פכ"ה מ"ט) שכל הכלים יורדים לידי טומאה במחשבה,

ואינם עולים מידי טומאה אלא בשינוי מעשה. ומעתה יש לומר שכך הוא הדין גם באוכלים, שאין הכופת עולה מתורת "חמץ" שהיה בה אלא בשינוי מעשה (תוס' ב"ב טו,ב ד"ה ותיפוק. וכן בשבת נב,א ד"ה בבאין). הרמב"ם כתב שכופת הרידי יוצאת מכלל אוכל כאשר יבישה ויחדה

לישיבה (הלכות כלים פכ"ה הי"ב), ועוד כתב כי כופת שאור שיחדה לישיבה וטח פניה בטחי — הרידי בטלה מתורת חמץ ומותר להשתותה בביתו בימי החג (הלכות חמץ ומצה פ"ב ה"ז).

הרי אמרו תקרובת עבודה זרה של אוכלין מטמא באהל – וקאמר אביי: אומר אני טומאה זו לאו דאורייתא, וקרא – אסמכתא נעלמא. דאי דאורייתא – מלינו אוכלין שסופן לטומא אלס. מעשה עץ – שאסורים צהנאה, ונטלו מאכילה, ונעשו כעלים הנעצלים. הרי אמרו – צ"אלו עוצרין" (פסחים מה,ג). חבורי אוכלים –

שצבלים, הרי הם ככלים. ואם נגעה טומאה צאכל – נטמא הכלי. דתנן (פסחים מה,ג): צנץ שצסדקי עריצה, לענין הטומאה – אם רוצה צקיומו, הרי הן כעריצה. ואומר אני: טומאתו זו שהיא נעשה כלי, ואם נגע צמת חוזר ומטמא אלס – לאו דאורייתא. חלב נבלה – דצהמה טהורה אינו מטמא כנבלה, דנפקא לן מ"עשה לכל מלאכה", ולענין לקבל טומאה מן הנבלה או מן השרץ. כפרים – שעמס מועטין, וחלב לאו נה חכילה הוא אפילו לגוי, אלא על ידי דחק. צריך מחשבה – והוא אוכל. וכיון דחלב יורד לתורת אוכל, אומר אני: טומאתו אגב כוליא – מה שהוא מטמא אלס, משום מגע נבלה, שהוא שומר הכוליא כשהכוליא טמונה זו, כדאמר לעיל (קרו,ג): כמה חוטין נמשכים הימנה – לאו דאורייתא. דאי דאורייתא – מלינו דבר שיוצא לתורת אוכל, כגון חלב שחישב עליו ועדיין הכוליא טמונה זו. מטמא טומאה חמורה – ואין תנן: כל שסופו לטמא טומאה חמורה – אין צריך הכשר. וזה לענין טומאת אוכלין, אוכל הוא, וקתני "צריך הכשר"! מעשה עץ שימש – לאו צתורת אוכל הוא מטמא, אלא צתורת שומר לאוכל, כעלם וכקרניס וכטלפים. הרי אמרו בית שסככו בורעים – כלומר, הרי הזכירו צית המסוכך בורעים דהוי צית. ולא ידענא היכן אמרו. המסכך בורעים – כגון שסיק ציתו צצבלים, וזהו הזרעים. וכיון שעשה מהם סכך – נטל הזרעים, ונעשה אהל חסוב. ואם פרתה לרעת צאותו צית – הרי כל הצית טמא, כתלוי ואהל שלו, לטמא אלס וכלים. טומאתו לאו דאורייתא – אותה טומאה שהצית חסוב אהל לטמא אלס – לאו דאורייתא היא. ואית דגרסי "צית שסיככו בורעים, טהרו" – כלומר, טהרו מטומאת אוכלים ונעשו עץ, דנטלו אהל הסיקין. "טומאתו לאו דאורייתא" – כדפרישית. אי אין מיתה עושה ניפול – והרי נמנע עמה לטמא משום נבלה. מאי טעמא דרבי שמעון – דמטהר המעורה צצעלי חיים?

ב אָמַר אַבְיִי, הָרִי אָמְרוּ: תְּקַרְבֶּת עֲבוּדָה זָרָה שֶׁל אוֹכְלִין – מְטַמְּאִין בְּאוֹהֶל. טוֹמְאָתָהּ לְאוֹ דְאוּרִיתָא – דְאִי סִלְקָא דְעֵתָךְ דְאוּרִיתָא, מְצִינּוּ לְאוֹכְלִין שְׁמֵטְמָאִין טוֹמְאָה חֲמוּרָה! – כְּשֵׁשִׁימֵשׁ, מְעֵשֶׂה עֵץ שִׁימֵשׁ.

ג אָמַר אַבְיִי, הָרִי אָמְרוּ: חֲבוּרֵי אוֹכְלִין כְּכֻלִּים דְמוּ. טוֹמְאָתָן לְאוֹ דְאוּרִיתָא – דְאִי סִלְקָא דְעֵתָךְ דְאוּרִיתָא, מְצִינּוּ לְאוֹכְלֵי שְׁמֵטְמָא טוֹמְאָה חֲמוּרָה! – כְּשֵׁשִׁימֵשׁ, מְעֵשֶׂה עֵץ שִׁימֵשׁ.

ד אָמַר לִיה רַב פַּפָּא לְרַבָּא, הָא דִתְנִינָא: יִחְלַב נְבִלָה בְכַפְרִים צָרִיף מְחֻשָּׁבָה וְהִכְשֵׁר. טוֹמְאָתוֹ אֲגַב כּוּלְיָא לְאוֹ דְאוּרִיתָא – דְאִי סִלְקָא דְעֵתָךְ דְאוּרִיתָא, מְצִינּוּ לְאוֹכְלֵי שְׁמֵטְמָא טוֹמְאָה חֲמוּרָה! – כְּשֵׁשִׁימֵשׁ, מְעֵשֶׂה עֵץ שִׁימֵשׁ.

ה אָמַר רַב מִתְנָה, הָרִי אָמְרוּ: בֵּית שְׁסַכְכוּ בְּזֵרְעִים – טַהְרוּ. טוֹמְאָתוֹ לְאוֹ דְאוּרִיתָא – דְאִי סִלְקָא דְעֵתָךְ דְאוּרִיתָא, מְצִינּוּ לְזֵרְעִים שְׁמֵטְמָא טוֹמְאָה חֲמוּרָה! – כְּשֵׁשִׁימֵשׁ, מְעֵשֶׂה עֵץ שִׁימֵשׁ.

ו "רַבִּי שְׁמַעוֹן מְטַהֵר". מַה נִפְשָׁךְ, אִי מִיְתָה עוֹשֶׂה נִיפּוּל – לִיטְמָא מְשׁוּם אֶבֶר מִן הַחַי! אִי אֵין מִיְתָה עוֹשֶׂה נִיפּוּל – לִיטְמָא מְשׁוּם אֶבֶר מִן הַנְּבִלָה!

ז רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲרִישָׁא קְאִי, הָאֶבֶר וְהַבֶּשֶׂר הַמְדוּלְדָלִין בְּבִהְמָה – מְטַמְּא טוֹמְאָת אוֹכְלִין בְּמִקְוֵי וְצָרִיכִין הַכְשֵׁר. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְטַהֵר. אָמַר רַבִּי אֲסִי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי טַעְמָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן – "אָמַר קְרָא "מִכָּל הָאֶבֶר אֲשֶׁר יֵאָכֵל", אוֹכֵל שְׂאֵתָה יָכוֹל לְהֵאָכִילוֹ לְאַחֲרִים – קְרוּי אוֹכֵל, אוֹכֵל שְׂאֵי אֶתָּה יָכוֹל לְהֵאָכִילוֹ

מסורת הש"ס
ג. עוקצין פייג מייג. נדה
גב.
ד. חולין עגב. עד.א.
קכטב.
ה. מנחות קאב. חולין
קכטב. בכורות טב. ילקיש
תורה תקמ.

גרסות

אוכלין מטמאין באוהל
בבתי"מ: אוכלין מטמ'
חבורי אוכלין ככלים
בבתי"מ: חבורי אוכלין
ככלים ככלים יש בבתי"מ:
חבורי אוכלין ככלים הרי
הם ככלים וכן יש: חבורי
אוכלין שבכלים הרי הן
ככלים.

מצינו לאוכל שטמא
בבתי"מ: מצינו לאוכלין
שטמאין.
אמר ליה רב פפא לרבא יש
בבתי"מ: פרת"א סימן א"ל
רב פפא וכן יש בבתי"מ: א"ל
ר"פ לרבה.

טומאתו אגב כוליא לאו
דאורייתא דאי סלקא
דעתך דאורייתא מצינו
לאוכל שטמא טומאה
חמורה כשימש יש
בבתי"מ: טומאתו על גב לאו
דאורייתא דאי סלקא
דעתך דאורייתא למה לי
הכשר הרי מיבעיא טומאה
חמורה על גב כשימש.

שסככו בורעים טהרו
בבתי"מ: שסככו בורעים
לזרעים שטמא טומאה
בבתי"מ: לזרעים
שטמאין טומאה.
מה נפשך בבתי"מ: ר'
שמעון מנ"פ.
בהמה מטמא טומאת
בבתי"מ: בהמה מטמאין
טומאת.

ומביאים עוד כיצא בזה, מה שאמר
ליה [זו] רב פפא לרבא: הא דתניא
[זו] ששינו בברייתא] כי חלב נבלה הבא
מן הבהמה הטהורה, בכפרים על מנת
שיקבל טומאת אוכלים הריהו צריך גם
מחשבה של הבעלים שייאכל החלב (על
ידי גוי, ובכך הריהו מוגדר כאוכל),
והריהו צריך גם הכשר במתן אחד
המשקים המכשירים עליו. ועל כך אמר
רב פפא כי חלב הכליה טומאתו אגב

כוליא [אצל הכליה] היא לאו דאורייתא [אינה מן התורה], אלא מגזירת חכמים
היא. ומנמק רב פפא את דבריו: דאי סלקא דעתך דאורייתא [שאם עולה על דעתך
לומר שטומאה זו היא מן התורה], מעתה מצינו [מוצאים אנו] לאוכל שיש אופן
שבו הוא מטמא טומאה חמורה (כאב הטומאה)! ודוחים: אף כאן יש לומר
שטומאת חלב הנבילה בכפרים היא אכן מן התורה, ואולם כשימש החלב את
הכליה, שימוש זה שבגללו הוא מטמא – לא כאוכל הוא שימש, אלא כמעשה
עץ הוא שימש את הכלי, וכאילו היה זה עצם השומר על הכליה.

ה ומביאים עוד כיצא בזה, מה שאמר רב מתנה, הרי אמרו חכמים כי בית
שסככו בורעים (צמחים שונים), שהשתמש בהם כתקרה לביתו, אם היתה
באותם צמחים טומאת אוכלים – טהרו בסיכוכם מידי טומאתם. שכן שוב אין
הם בכלל אוכל אלא כחלק מן הבית. ולכך אם תפרח צרעת באותו בית – כל
הבית טמא, על כתליו ואהלו. ועל כך אמר רב מתנה כי טומאתו זו היא לאו
דאורייתא [אינה מן התורה]. ומנמק רב מתנה את דבריו: דאי סלקא דעתך
דאורייתא [שאם עולה על דעתך לומר שטומאה זו היא מן התורה], מעתה מצינו
[מוצאים אנו] לזרעים שיש אופן שבו הוא מטמא טומאה חמורה (כאב הטומאה)!
לזרעים שיש אופן שבו הוא מטמא טומאה חמורה – לא כאוכל הוא שימש, אלא כמעשה עץ שימש
את הבית.

ו ושביתם להסבר משנתנו, ששינו בה שאם מתה הבהמה, נחשבים הבשר והאבר המדולדלים כאילו נפלו ממנה בחייה, ואין הם נעשים נבילה עם מותה של
הבהמה. ולכך הבשר המדולדל צריך הכשר כדי לקבל טומאה (שהרי דינו כבשר מן החי, שטהור הוא), ואילו האבר המדולדל מטמא משום אבר מן החי, ואינו
מטמא משום אבר נבילה. אלה הם דברי ר' מאיר, ואילו ר' שמעון מטהר. ונראים דברי ר' שמעון כמוסבים על מה שאמר ר' מאיר במתה הבהמה, שביניגוד לר'
מאיר המטמא את האבר טומאה חמורה, ר' שמעון מטהר את האבר מטומאה חמורה זו. ושואלים: מה נפשך [מה רצונך] לומר בהסבר שיטתו של ר' שמעון? אי
[אם] אתה אומר שטעמו הוא משום שהמיתה של הבהמה עושה ניפול (מחשיבה את האבר כאילו הוא נפל ממנה קודם למותה) – לִיטְמָא [שיטמא] האבר משום
אבר מן החי, וכדינו של כל אבר הפורש מן הבהמה בחייה! ואי [אם] דאמר בטעמו של ר' שמעון שאין מיתה עושה ניפול, וזו הסיבה מדוע אין האבר מטמא
משום אבר מן החי, ומשום שהריהו כחלק מגוף הבהמה – מעתה לִיטְמָא [שיטמא] משום אבר מן הנבלה! וכיצד לדעת ר' שמעון הוא טהור לגמרי? ומשיבים:
אין דברי ר' שמעון מוסבים על סוף משנתנו, בזמן שמתה הבהמה, אלא ר' שמעון ארישא קאי [על ראשה של המשנה עומד, מתייחס]. שכן שינו בה בדינם של
האבר והבשר המדולדלין בבהמה – מטמא טומאת אוכלין במקומן וצריכין הכשר, ועל זה שונים אנו בסוף המשנה כי ר' שמעון מטהר מטומאת אוכלים.
ובהסבר שיטתו של ר' שמעון, אמר ר' אסי, אמר ר' יוחנן: מאי טעמא [מה השטעם. מקור דעתו] של ר' שמעון? שכן אמר קרא [הכתוב] בפרשת טומאת
האוכלים "מכל האוכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא" (ויקרא יא, לד) – בא כפל הלשון ("האוכל אשר יאכל") ללמדנו כי רק אוכל שאתה יכול
להאכילו בהיתר לאחרים, אף לגוים – הוא זה הקרוי (הנקרא, הנחשב) אוכל לענין קבלת טומאת אוכלים. אבל אוכל שאי אתה יכול להאכילו

חריב רשיי בפירוש הדבר תוך התייחסות להבחנה שבין בני הכפרים לבני הכרכים במנהג לענין
אכילת חלב. שכתב כי אצל בני הכפרים אין זה מקובל לאכול חלב, מפני שמעטים הם האנשים
הגרים בכפרים, ויש להם בשר מרובה המספק את כל צרכיהם, ואין הם נזקקים לאכילת חלב.
ואולם בני הכרכים, שרבים הם ומעט הוא הבשר שבמקומם, הריהם נאלצים מחמת הדחק לאכול
אף מן החלב. ולכך אמר ר' עקיבא את דינו בבני הכפרים, שכן אצלם נצרכת מחשבה מיוחדת
לאכילתו של החלב, כדי להגדירו כאוכל. ועוד הוסיף שם רשיי ופירש באופן שונה: שאכילתו של
החלב הריהו מן הדברים המשובחים, ונצרך אדם להיות עשיר כדי לאכול מן החלב. ולכך, בני
הכפרים, שעניים הם, אין דרכם לאכול מן החלב. מה שאין כן בני הכרכים, שעשירים הם, יש
ביכולתם לאכול מן החלב.

תוספות

בית שסככו בורעים טהרו – מכאן קשה על פירוש רבינו שמואל בפרק קמא דסוכה
(גי,ג) דאמר: ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח – אין חוצצין בפני
הטומאה, אבל מביאין הטומאה, ופוסלין הסוכה משום אויר. פירוש: ולא משום סכך
פסול, דסכך פסול – בארבעה, ואויר – בשלשה. ואמר התם: מאי טעמא? כיון דכי
יבשי נפלי, כמאן דמפרשי דמו. ופירש רבינו שמואל: דהא דקאמר "מאי טעמא" –
לאו איאין חוצצין בפני הטומאה" קאי, משום דהוי אוכל ומקבל טומאה, ואין חוצץ
בפני הטומאה. אלא אי"פוסלים את הסוכה" קאי. וקשה לפירושו: דהכא משמע דבטלי
לגבי בית, ולא מקבלי טומאה! ומיהו יש לומר לפירושו: דמילי מילי קתני, וי"אין
חוצצין" – לאו כשסכך בהם קאמר. אבל מכל מקום לא היה צריך לפרש כן, דאיכא
לפרושי: כשסיכך בהן ולא מקבלי טומאה. והאי ד"אין חוצצין" – כדמפרש התם:
משום דכי יבשי, נפלי. וכן פירש בקונטרס שם.

ודוחים: אף כאן יש לומר שטומאת הזרעים שסוככו היא אכן מן התורה, ואולם כשימש הזרע את הבית כתקרה – לא כאוכל הוא שימש, אלא כמעשה עץ שימש
את הבית.

עיונים

חבורי אוכלין ככלים דמו שנחשבים דברי האוכל המשמשים כחיבורים בתוך הכלים, ככלים
עצמם. ולכך אם נגעה טומאה באוכל – נטמא הכלי. שכן שינו בפסחים (מה,ב) בדינו של הבעק
שבסדקי עריבה לענין הטומאה, שאם הבעלים מעוניינים בהמשך הימצאותו של הבעק בכלי –
נחשב הבעק כחלק מן הכלי (רשיי). וברמב"ם (הלכות טומאת אוכלין פ"ב ה"כ) כתב כי אוכלים
המחוברים אל הכלים, הריהם בטלים מתורת אוכל, והריהם כחלק מן הכלי. ולכך אם נטמא הכלי,
הריהם נטמאים בטומאת הכלי.

חלב נבלה בכפרים צריך מחשבה והכשר בסוגייתנו לא הבחין רשיי בפירושו בין בני כפרים
לבין בני כרכים בענין אכילת חלב, ורק פירש שבני הכפרים הינם מועטים, ואילו החלב אינו בר
אכילה עבורם, ואפילו לא לגוי אשר במקומות אלה, אלא רק בשעת הדחק. אכן לעיל (קכח,א)

האבר מטמא משום אבר מן החי כו' – בגמרא מפרש מאי איכא צין אבר מן החי לאבר מן המת: אבר מאדם חי – מטמא צננע וצמשא וצאהל, אצל כזית צטר ועלם כשעורה הפורש מאבר מן החי – אינו מטמא. ומאבר מן המת – מטמא.

גמרא בעלמא קאי – ואפילו אאבר מן המת דעלמא פליגי. ללא מטמא אלא אם כן יש בו כזית צטר, דמטמא משום צטר. אמר לו רבי יהושע – וי מפני ששמעת מן החי קצור אמה לומר מן החי דוקא, ולא מת? צתמיה. והלא כתיב צמגילת תענית "פסחא זעירא" כו' – פסח שני צבאייר. הא רבה – פסח ניסן. למספד – צתמיה. הכא נמי כל דכן – שמעת. אמר לו כך שמעתי – שאבר מן החי מטמא, ולא אבר מן המת. הכי גרסינן: "ומאי איכא בין אבר מן החי לאבר מן המת", ואתמיתין קאי. בזית בשר ועצם כשעורה הפורש מאבר מן החי איכא בינייהו – תנא דמתניתין סבירא ליה כרבי יהושע דמטמא לקמן, צין צצטר הפורש צין צעלם הפורש מן החי. דהא מתניתין, רבי יהושע היא, דמטמא צאבר מן המת. הילכך, צצטר מן החי וצעלם מן החי שאינו אבר נמי כרבי יהושע סבירא ליה. טעמא דרבי אליעזר ורבי יהושע ורבי נחוניה מפרש צעדיות (פרק ששי, משנה ג) מה ראה כל אחד לטמא צזה ולטמא צזה, ומה ראה רבי יהושע לטמא צשניהס. דמתן הסם: אמרו לו לרבי אליעזר: השוה מדותין, או חטמא צשניהס או חטמא צשניהס. אמר להם: מרצה אני טומאת צטר מטומאת עלמות – שהצטר נוהג צנצלות וצטרלים, מה שאין כן צעלמות. אמרו לו לרבי נחוניה: השוה מדותין. אמר להם: מרצה אני טומאת עלמות מטומאת צטר – שהצטר הפורש מן החי טהור, ואבר הפורש ממנו והוא צברייתו טמא. אמרו לו לרבי יהושע: מה ראיית לטמא צשניהס? והא שניהס צמת טמאין! אמר להם: לא אם אמרתם צמת, שהרי יש צו רוצע ורוב ורקב, דרוצע הקצ עלמות מת טמאים צאהל, ורוב צניינו או רוב צניינו מטמא, ומלא תרווד רקב מטמא צאהל – תאמרו צמי, שאין צו רוצע ורוב ורקב כו'. השתא דאתית להכי – דאדכרתן

עלם כשעורה וצטר הפורש, מהשתא אימא לך: דרבי שמעון לאו אאבר מן המת פליגי. אלא צין תנא קמא לרבי שמעון דמתניתין נמי כזית צטר ועלם כשעורה איכא בינייהו. צהא פליגי: אם אבר מן החי חלוק מאבר מן המת צשמיהן, או צאחמ מן. דלתנא קמא אינו חלוק אלא צאחמ מן, דתנא קמא סבר: אי כרבי אליעזר, דמטמא צצטר הפורש מאבר מן החי, וצעלם כשעורה הפורש ממנו מטמא. אי כרבי נחוניה דאמר לאיכא: האבר טמא משום אבר מן החי, וצצטר הפורש ממנו טמא. והעלם טהור כרבי אליעזר. או העלם טמא, והצטר טהור, כרבי נחוניה. ולא משום אבר מן המת, דשניהס טמאין צו. ורבי שמעון מטמא צין צעלם צין צצטר הפורש ממנו, דסבר כרבי יהושע דמטמא צשניהס. אצל אבר עלמות – הכי נמי דמטמא לרבי שמעון.

הדן עלך העור והרוטב

תוספות

כזית בשר הפורש מאבר מן החי רבי אליעזר מטמא – לכאורה נראה דאבר האדם מן החי, מבנין אב דשרצים ובהמה אתי. אבל במשנה לא משמע כן, מדאמרו ליה לרבי אליעזר: השוה מדותין, וקא יהיב טעמא אמאי מרבה בשר וממעט עצם. וצריך לומר: מקרא אחד דרשין, מר מוקי ליה בבשר, ומר מוקי ליה בעצם, כדיהיב טעמא, ומר דרש דרשא אחרינא. אבל אי מבניינא דשרצים ודבהמה אתי – אמאי אמרו ליה לרבי אליעזר: מאי טעמא מרבה בשר וממעט עצם?

בין תנא קמא לרבי שמעון נמי כזית בשר ועצם כשעורה איכא בינייהו – פירוש: או עצם כשעורה. דהא תרוייהו ליכא למימר לתנא קמא טמא – דאם כן, מאי איכא בין אבר מן המת לאבר מן החי?

עצם הפורש מן החי הריהם

עיונים
כזית בשר הפורש מאבר מן החי... עצם כשעורה הפורש מאבר מן החי משנה היא במסכת עדיות (פרק ו, משנה ג). שלאחר שדנה המשנה הקודמת באותו פרק בדינו של אבר שלם הפורש מן האדם החי (שדינו כמת, והריחו מטמא במגע, במשא ובאווהל), באה משנה זו הדנה בכזית בשר הבא מן החי ובעצם ששיעורה כשעורה הבאה מאבר מן החי. שכן בשר הבא מן המת ששיעורו כזית הריחו מטמא כמת, ואילו עצם כשעורה הבאה מן המת מטמא במגע ובמשא, אך לא באווהל. ונחלקו תנאים בשאלה מה דינו של כזית בשר ועצם כשעורה הבאים מן החי לענין הטומאה.

ר' אליעזר מטמא ור' נחוניה בן הקנה ור' יהושע מטהרין שבכזית בשר הפורש מאבר מן החי נחלקו ר' אליעזר (המטמא במגע במשא ובאווהל, כדרך שכזית בשר הבא

ואילו האבר המדולדל שבו הריחו מטמא משום אבר מן החי, ואולם אינו מטמא משום אבר מן המת. אלה דברי ר' מאיר, ור' שמעון מטהר בזה ובוה.

ב גמרא שנינו במשנתנו כי לדעת ר' מאיר האבר המדולדל לאחר מיתה מטמא משום אבר מן החי ואינו מטמא משום אבר מן המת, ואילו ר' שמעון מטהר בזה ובוה. ותוהים: בהסבר דעתו של ר' שמעון מה נפשך [מה רצונך] לומר, שהרי אי [אם] סבור הוא שמיתה עושה ניפול, שנחשב האבר המדולדל כאילו נפל מן האדם בחייו – ליטמא [שיטמא] האבר המדולדל משום אבר מן החי! ואי [ואם] סבור ר' שמעון שאין מיתה עושה ניפול, ונחשב האבר כמחובר לגוף בשעת מיתה – מעתה ליטמא [שיטמא] האבר המדולדל משום אבר מן המת! ומשיבים: אין דברי ר' שמעון הללו מוסכים על האמור במשנתנו, אלא לענין אבר הפורש מן המת בעלמא [סתם, בכלל, זה הפורש מן האדם המת לאחר מותו] קאי [עומד, מתייחס] ר' שמעון. שכן שמע ר' שמעון דקאמר [שאמר] התנא קמא [התנא הראשון במשנתנו, ר' מאיר] שאם מת האדם, האבר המדולדל שבו מטמא משום אבר מן החי ואין הוא מטמא משום אבר מן המת. אלמא [ניתן] להטי' [מבא] כי אבר המת בעלמא [סתם] הריחו מטמא. ועל כך אמר ליה [לר] ר' שמעון: אבר המת בעלמא [סתם] לא מטמא. דתניא [שכן שנויה ברייתא] שעולה ממנה כי הרי זו מחלוקתם של תנאים קודמים. שכן אמר ר' אליעזר: שמעתי שאבר מן החי בעלמא מטמא. אמר לו ר' יהושע: אמנם שמעת כן שאבר מן החי הריחו מטמא, ואולם בשל כך סבור אתה שהכוונה דווקא לאבר שבא מן האדם החי הוא המטמא, ולא אבר הבא מן המת? והלוא קל וחומר הוא זה שיהא אבר הבא מן המת מטמא: ומה אבר הבא מן האדם החי, שהרי זה דבר קל, כיון שהוא האדם הריחו טהור – בכל זאת אבר הפורש ממנו הינו טמא. אבר הבא מן האדם המת, שהרי זה דבר חמור, שכן הוא המת עצמו טמא – לא כל שכן הוא שהאבר הפורש ממנו יהיה טמא! ועוד הוסיף ר' יהושע ואמר: והרי כתוב במגילת תענית כי פסחא זעירא [פסח קטן] הוא דלענין דינו הוא דלא למספד [שאינו סופדים], והאם גם בזה תאמר: הא [הרי] מכאן כי דווקא ב"פסח קטן" אין סופדים, ואולם בפסח רבה [גדול, שביי"ד בניסן] מותר למספד [לפסוד] בו?!

ב גמרא מ'טמא מ'שום א'בר מ'ן ה'חי, ו'אינו מ'טמא מ'שום א'בר מ'ן ה'מת, ד'ב'רי ר'ב'י מ'איר, ו'ר'ב'י ש'מ'עון מ'טהר.

ב גמרא ו'ר'ב'י ש'מ'עון מ'ה נ'פ'שך, א'י ג'מ'י'ת'ה עו'ש'ה נ'י'פ'ול – ל'י'ט'מ'א מ'שום א'בר מ'ן ה'חי! ו'א'י א'ב'ר מ'ן ה'מת! – ל'י'ט'מ'א מ'שום א'ב'ר מ'ן ה'מת! ו'א'י ת'נ'א ק'מ'א "ה'א'ב'ר מ'ט'מ'א מ'שום א'ב'ר מ'ן ה'חי ו'א'ין מ'ט'מ'א מ'שום א'ב'ר מ'ן ה'מת", א'ל'מ'א: א'ב'ר ה'מת ב'ע'ל'מ'א – מ'ט'מ'א. ו'א'מ'ר ל'יה ר'ב'י ש'מ'עון: א'ב'ר ה'מת ב'ע'ל'מ'א ל'א מ'ט'מ'א. ד'ת'נ'א, י'א'מ'ר ר'ב'י א'ל'יע'זר: ש'מ'ע'תי ש'א'ב'ר מ'ן ה'חי מ'ט'מ'א. א'מ'ר לו ר'ב'י י'הו'ש'ע: מ'ן ה'חי ו'ל'א מ'ן ה'מת? ו'ק'ל ו'ח'ו'מ'ר, ו'מ'ה ח'י ש'ה'ו'א ט'ה'ור – א'ב'ר ה'פ'ור'ש מ'מ'נו ט'מ'א, מ'ת ש'ה'ו'א ט'מ'א – ל'א כ'ל ש'כ'ן? כ'ת'וב ב'מ'ג'יל'ת ת'ע'נ'י'ת, פ'ס'ח'א ז'ע'יר'א – ד'ל'א ל'מ'ס'פ'ד, ה'א ר'ב'ה ל'מ'ס'פ'ד? א'ל'א – כ'ל ד'כ'ן. ה'כ'א נ'מ'י – כ'ל ד'כ'ן! א'מ'ר ל'יה: כ'ף ש'מ'ע'תי.

ג – ו'מ'אי א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו. ד'ת'נ'ן: "כ'ז'ית כ'ש'ר ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י א'ל'יע'זר מ'ט'מ'א, ו'ר'ב'י נ'חו'נ'י'א ב'ן ה'ק'נ'ה ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י נ'חו'נ'י'א מ'ט'מ'א, ר'ב'י א'ל'יע'זר ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ה'ש'ת'א ד'א'ת'י'ת ל'ה'כ'י, ב'י'ן ת'נ'א ק'מ'א ל'ר'ב'י ש'מ'עון נ'מ'י: כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה, א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו.

ג שנינו במשנתנו שלדעת ר' מאיר האבר המדולדל הבא מן המת הריחו מטמא משום אבר מן החי, ואין הוא מטמא משום אבר מן המת. ושואלים: מאי איכא [מה, איזה הבדל יש] בין טומאת אבר מן החי לטומאת אבר מן המת? ומשיבים: לענין כזית בשר ועצם ששיעורה כשעורה הפורש מאבר מן החי איכא בינייהו [יש ביניהם] הבדל. דתנן [שכן שנינו במשנה]: כזית בשר הפורש מאבר מן החי – ר' אליעזר מטמא, ור' נחוניה בן הקנה ור' יהושע מטהרין. עצם כשעורה הפורש מאבר מן החי – ר' נחוניה מטמא, ר' אליעזר ור' יהושע מטהרין. ואומרים: השתא דאתית להכי [עכשיו שהגעת לכאן], למחלוקת תנאים זו, אפשר לומר שבין תנא קמא לר' שמעון נמי [גם כן] הבדל זה שבדין כזית בשר ועצם כשעורה איכא בינייהו [יש ביניהם]. שלדעת תנא קמא האומר כי האבר המדולדל מטמא משום אבר מן החי ולא משום אבר מן המת – ההבדל בין זה לזה הוא או בכזית בשר הפורש ממנו (כדעת ר' נחוניה המטהר בבשר, אבל מטמא בעצם הפורש ממנו), או בעצם הפורש ממנו (וכדעת ר' אליעזר המטהר בעצם, ומטמא בבשר הפורש ממנו). ואילו לדעת ר' שמעון בין הבשר הפורש ובין טהורים (וכדעת ר' יהושע).

ג ו'א'י א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו. ד'ת'נ'ן: "כ'ז'ית כ'ש'ר ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י א'ל'יע'זר מ'ט'מ'א, ו'ר'ב'י נ'חו'נ'י'א ב'ן ה'ק'נ'ה ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י נ'חו'נ'י'א מ'ט'מ'א, ר'ב'י א'ל'יע'זר ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ה'ש'ת'א ד'א'ת'י'ת ל'ה'כ'י, ב'י'ן ת'נ'א ק'מ'א ל'ר'ב'י ש'מ'עון נ'מ'י: כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה, א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו.

ג ו'א'י א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו. ד'ת'נ'ן: "כ'ז'ית כ'ש'ר ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י א'ל'יע'זר מ'ט'מ'א, ו'ר'ב'י נ'חו'נ'י'א ב'ן ה'ק'נ'ה ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י נ'חו'נ'י'א מ'ט'מ'א, ר'ב'י א'ל'יע'זר ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ה'ש'ת'א ד'א'ת'י'ת ל'ה'כ'י, ב'י'ן ת'נ'א ק'מ'א ל'ר'ב'י ש'מ'עון נ'מ'י: כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה, א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו.

ג ו'א'י א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו. ד'ת'נ'ן: "כ'ז'ית כ'ש'ר ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י א'ל'יע'זר מ'ט'מ'א, ו'ר'ב'י נ'חו'נ'י'א ב'ן ה'ק'נ'ה ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י נ'חו'נ'י'א מ'ט'מ'א, ר'ב'י א'ל'יע'זר ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ה'ש'ת'א ד'א'ת'י'ת ל'ה'כ'י, ב'י'ן ת'נ'א ק'מ'א ל'ר'ב'י ש'מ'עון נ'מ'י: כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה, א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו.

ג ו'א'י א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו. ד'ת'נ'ן: "כ'ז'ית כ'ש'ר ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י א'ל'יע'זר מ'ט'מ'א, ו'ר'ב'י נ'חו'נ'י'א ב'ן ה'ק'נ'ה ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י נ'חו'נ'י'א מ'ט'מ'א, ר'ב'י א'ל'יע'זר ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ה'ש'ת'א ד'א'ת'י'ת ל'ה'כ'י, ב'י'ן ת'נ'א ק'מ'א ל'ר'ב'י ש'מ'עון נ'מ'י: כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה, א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו.

ג ו'א'י א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו. ד'ת'נ'ן: "כ'ז'ית כ'ש'ר ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י א'ל'יע'זר מ'ט'מ'א, ו'ר'ב'י נ'חו'נ'י'א ב'ן ה'ק'נ'ה ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י נ'חו'נ'י'א מ'ט'מ'א, ר'ב'י א'ל'יע'זר ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ה'ש'ת'א ד'א'ת'י'ת ל'ה'כ'י, ב'י'ן ת'נ'א ק'מ'א ל'ר'ב'י ש'מ'עון נ'מ'י: כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה, א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו.

ג ו'א'י א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו. ד'ת'נ'ן: "כ'ז'ית כ'ש'ר ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י א'ל'יע'זר מ'ט'מ'א, ו'ר'ב'י נ'חו'נ'י'א ב'ן ה'ק'נ'ה ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י נ'חו'נ'י'א מ'ט'מ'א, ר'ב'י א'ל'יע'זר ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ה'ש'ת'א ד'א'ת'י'ת ל'ה'כ'י, ב'י'ן ת'נ'א ק'מ'א ל'ר'ב'י ש'מ'עון נ'מ'י: כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה, א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו.

ג ו'א'י א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו. ד'ת'נ'ן: "כ'ז'ית כ'ש'ר ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י א'ל'יע'זר מ'ט'מ'א, ו'ר'ב'י נ'חו'נ'י'א ב'ן ה'ק'נ'ה ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י נ'חו'נ'י'א מ'ט'מ'א, ר'ב'י א'ל'יע'זר ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ה'ש'ת'א ד'א'ת'י'ת ל'ה'כ'י, ב'י'ן ת'נ'א ק'מ'א ל'ר'ב'י ש'מ'עון נ'מ'י: כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה, א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו.

ג ו'א'י א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו. ד'ת'נ'ן: "כ'ז'ית כ'ש'ר ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י א'ל'יע'זר מ'ט'מ'א, ו'ר'ב'י נ'חו'נ'י'א ב'ן ה'ק'נ'ה ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י נ'חו'נ'י'א מ'ט'מ'א, ר'ב'י א'ל'יע'זר ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ה'ש'ת'א ד'א'ת'י'ת ל'ה'כ'י, ב'י'ן ת'נ'א ק'מ'א ל'ר'ב'י ש'מ'עון נ'מ'י: כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה, א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו.

ג ו'א'י א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו. ד'ת'נ'ן: "כ'ז'ית כ'ש'ר ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י א'ל'יע'זר מ'ט'מ'א, ו'ר'ב'י נ'חו'נ'י'א ב'ן ה'ק'נ'ה ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י נ'חו'נ'י'א מ'ט'מ'א, ר'ב'י א'ל'יע'זר ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ה'ש'ת'א ד'א'ת'י'ת ל'ה'כ'י, ב'י'ן ת'נ'א ק'מ'א ל'ר'ב'י ש'מ'עון נ'מ'י: כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה, א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו.

ג ו'א'י א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו. ד'ת'נ'ן: "כ'ז'ית כ'ש'ר ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י א'ל'יע'זר מ'ט'מ'א, ו'ר'ב'י נ'חו'נ'י'א ב'ן ה'ק'נ'ה ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י נ'חו'נ'י'א מ'ט'מ'א, ר'ב'י א'ל'יע'זר ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ה'ש'ת'א ד'א'ת'י'ת ל'ה'כ'י, ב'י'ן ת'נ'א ק'מ'א ל'ר'ב'י ש'מ'עון נ'מ'י: כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה, א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו.

ג ו'א'י א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו. ד'ת'נ'ן: "כ'ז'ית כ'ש'ר ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י א'ל'יע'זר מ'ט'מ'א, ו'ר'ב'י נ'חו'נ'י'א ב'ן ה'ק'נ'ה ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י נ'חו'נ'י'א מ'ט'מ'א, ר'ב'י א'ל'יע'זר ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ה'ש'ת'א ד'א'ת'י'ת ל'ה'כ'י, ב'י'ן ת'נ'א ק'מ'א ל'ר'ב'י ש'מ'עון נ'מ'י: כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה, א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו.

ג ו'א'י א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו. ד'ת'נ'ן: "כ'ז'ית כ'ש'ר ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י א'ל'יע'זר מ'ט'מ'א, ו'ר'ב'י נ'חו'נ'י'א ב'ן ה'ק'נ'ה ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י נ'חו'נ'י'א מ'ט'מ'א, ר'ב'י א'ל'יע'זר ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ה'ש'ת'א ד'א'ת'י'ת ל'ה'כ'י, ב'י'ן ת'נ'א ק'מ'א ל'ר'ב'י ש'מ'עון נ'מ'י: כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה, א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו.

ג ו'א'י א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו. ד'ת'נ'ן: "כ'ז'ית כ'ש'ר ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י א'ל'יע'זר מ'ט'מ'א, ו'ר'ב'י נ'חו'נ'י'א ב'ן ה'ק'נ'ה ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י נ'חו'נ'י'א מ'ט'מ'א, ר'ב'י א'ל'יע'זר ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ה'ש'ת'א ד'א'ת'י'ת ל'ה'כ'י, ב'י'ן ת'נ'א ק'מ'א ל'ר'ב'י ש'מ'עון נ'מ'י: כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה, א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו.

ג ו'א'י א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו. ד'ת'נ'ן: "כ'ז'ית כ'ש'ר ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י א'ל'יע'זר מ'ט'מ'א, ו'ר'ב'י נ'חו'נ'י'א ב'ן ה'ק'נ'ה ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י נ'חו'נ'י'א מ'ט'מ'א, ר'ב'י א'ל'יע'זר ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ה'ש'ת'א ד'א'ת'י'ת ל'ה'כ'י, ב'י'ן ת'נ'א ק'מ'א ל'ר'ב'י ש'מ'עון נ'מ'י: כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה, א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו.

ג ו'א'י א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו. ד'ת'נ'ן: "כ'ז'ית כ'ש'ר ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י א'ל'יע'זר מ'ט'מ'א, ו'ר'ב'י נ'חו'נ'י'א ב'ן ה'ק'נ'ה ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי – ר'ב'י נ'חו'נ'י'א מ'ט'מ'א, ר'ב'י א'ל'יע'זר ו'ר'ב'י י'הו'ש'ע מ'ט'ה'ר'י'ן. ה'ש'ת'א ד'א'ת'י'ת ל'ה'כ'י, ב'י'ן ת'נ'א ק'מ'א ל'ר'ב'י ש'מ'עון נ'מ'י: כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם כ'ש'עו'ר'ה, א'י'כ'א ב'י'נ'י'ה'ו.

ג ו'א'י א'י'כ'א ב'י'ן א'ב'ר מ'ן ה'חי ל'א'ב'ר מ'ן ה'מת? – כ'ז'ית כ'ש'ר ו'ע'צ'ם! כ'ש'עו'ר'ה ה'פ'ור'ש מ'א'ב'ר מ'ן ה'חי א'י'כ'א ב'י'נ'י'